

és vágáslapjuk víztartalma lecsökken. Ezért zömében már csak más, alacsonyabb vízigényű gombafajok tudnak megtelepedni, miután a vegyszeres kezelés hatását veszítette.

Nem tételezem fel, hogy a gyökérrontó tapló kárelhárítását véglegesen megoldjuk. A kórokozó visszaszorításával azonban szeretnénk mind Somogyban, mind az Alföldön a kényszer vágásérettségi kort 10—15 évvel meghosszabbítani.

634.0.443

A késői laskagomba a nyárasok felújításában és a hulladékfa hasznosítása

DR. KISS LÁSZLÓ

Mintegy évtizeddel ezelőtt felmerült annak a gondolata, hogy lehetőleg olyan felújítási módot keressünk nemesnyárasainkban, amellyel a költségeket csökkenteni lehet. A természet útmutatása alapján elindulva kezdtünk foglalkozni a tuskóknak gombával történő elkorhasztásával. Az eljárás gazdaságossága érdekében a *késői laskagombát* választottuk ki erre a célra. Ez ugyanis jóízű, ehető gomba, termése értékesíthető. Így reméltük azt, hogy a költségek megtérülnek. Annál is inkább, mivel ennek a gombának faanyagban való termesztése már némi múltra tekinthet vissza.

Első lépésként az oltóanyagának nagytömegű előállítását oldottuk meg és kiválasztottuk az oltás hazai viszonyok között legmegfelelőbb módját. Vizsgáltuk a bontás intenzitását különböző törzseknél, továbbá a gombatermés mennyiségét és az önköltséget. Jelenlegi ismereteink alapján az eljárást bizonyos körülmények között alkalmasnak tartjuk az üzemi alkalmazásra is.

Vizsgálataink szerint a laskagomba a nyártuskókat 3—4 év alatt korhasztja el. Vékonyabb anyag már két év alatt is elkorhad olyan mértékben, hogy a művelő eszközöknek nem jelent akadályt. Ez a korhasztó képesség határozza meg azokat a termelési módokat, amelyeket alkalmaznunk kell nyárasainkban, ha a felújítás során a laskagombát is segítségül akarjuk venni.

Alkalmazásának egyik formája lehet, hogy a tervezett véghasználat előtt négy vagy öt évvel az ültetvény minden második sorát kiszedjük és a tuskókat laskagombával beoltva elkorhasztjuk. Így a felújításkor viszonylag széles pásztát tudunk megfelelő talajelőkészítésben részesíteni. A végvágáskor keletkező tuskókat szintén beolthatjuk laskagombával. Ha talajelőkészítés nélkül tarvá-gással újítjuk fel a nemesnyárasokat és a tuskókat a talajban hagyjuk, ezeket szintén elkorhaszthatjuk laskagombával. A korhasztásnál a gombamicélium az első évben mintegy 40—50 cm mélységig hatol be a tuskóba.

Laskagombával általában nem tudunk gyorsabb korhasztást előidézni, mint ahogy ez a folyamat a természetben spontán lejátszódik. Előnyt az egyidejűség és a gombatermés jelenthet. Ha az eljárás gazdaságosságát vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy az oltási költség már az első évben kétszeresen, vagy háromszosan visszatérülhet sikeres oltás és optimális területnagyság esetén. Terméskor ugyanis a területet őriztetni kell 1—2 hétig. Az értékesítés legegyszerűbben a konzervipar felé történhet. Ide viszont már komolyabb tételre van szükség. Két évig a termés bőséges, a harmadik évben már csak szórványos.

*Oltóanyaggal terített tuskó
lefedése*

A gombatermés mennyiségét előre tervezhetjük a tuskók átmérője alapján. Egy 20—25 cm-es tuskóról az első és a második évben is 50—70 dkg gombára számíthatunk, ha az időjárás kedvező. Sajnos ezt a tényezőt nem tudjuk befolyásolni. A termés mennyisége és minősége függ az alkalmazott gombatorzs-tól, a termőhelytől és a levegő páratartalmától. Nyirkos, üde termőhelyeken, magasabb páratartalom mellett a termés mennyisége nagyobb, minősége jobb. Előntéses helyen tuskóoltást nem végezhetünk. Maga az oltás különösebb szakértelmet nem igényel, bárki el tudja azt végezni.

A késői laskagomba a tuskók elkorhasztásán kívül nagyon alkalmas más értéktelen anyag hasznosítására is. Ilyen elsősorban a nyár, bükk, gyertyán fűrészpor, amely kiválóan alkalmas a laskagomba termesztésére. Nem alkalmasak erre a fenyőfélék, a tölgyek és az akác. Az egészséges, kellő nedvességtartalmú fa fűrészpora alkalmas olyan oltóanyag előállítására, amellyel a tuskókat olthatjuk be. Ezer Ft ráfordítással körülbelül 5—6000 Ft értékű oltóanyagot állíthatunk elő egy hónap alatt.

Másik hasznosítási mód, ha a gombát tekintjük végterméknek. Itt többféle megoldás lehetséges a teljesen extenzív termeléstől a legintenzívebbig. Legegyszerűbb esetben a friss fűrészport átszövetjük alkalmas helyen és az átszótt anyagot árkokba kihelyezzük félárnyékos helyre. Ennél a termesztési módnál nagy a térigény, kevés a termés. Az időpont előre nem tervezhető.

*Termőtestek az oltást
követő ősszel,
nyártuskón*

A legintenzívebb természetnél a fűrészport dúsítjuk és egyszerű eljárásokkal sterilizáljuk. A beoltott anyagot perforált polietilén fólia védelme alatt magas, 25—28 °C hőmérsékleten szövetjük át. Ez a folyamat 2 hétig tart. Utána az anyagot 15 °C alá hűtjük és ezen tartjuk 5—6 napig. A levegő páratartalmát a hidegkezelés kezdetétől magas szinten tartjuk. Az alacsony hőmérsékleten a termőtestek megjelennek és ki is fejlődnek. Siettethetjük a folyamatot, ha az 5—6 napos hidegkezelés után a hőmérsékletet újra 20 °C-ra emeljük. Így az oltástól számított egy hónap múlva leszedhetjük a termést.

Ennél az intenzív eljárásnál a költségráfordítás 2—3 szorosán térülhet meg egy hónap múlva. A természetés összes munkafolyamata gépesíthető, még a szedés is. Az eljárásnak egyetlen hátránya, hogy a folyamatos természetéshez megfelelő berendezés szükséges. Az időszakos természetést azonban tavasszal és ősszel csekély beruházással is meg lehet oldani.

634.0.45

Az alföldi fenyvesek egészségi állapota különös tekintettel a szukárokra

DR. TÓTH JÓZSEF

Az Alföld nagyarányú fenyőtelepítéseinek ellenállóképessége — a mostoha körülmények miatt — nagyon gyenge. Egyértelműen bizonyítják ezt a szijács víztartalmára vonatkozó többéves vizsgálatok. A szijács nettó víztartalma a természetes előfordulási területen álló erdei- és feketefenyő törzseknél általában 100% feletti. A Duna-Tisza közén még a tavaszi induló értékek is 100% alattiak, és nem ritka pl. a *nyári* 60—70%-os víztartalom sem. Az alföldi fenyők ellenállóképessége tehát lényegesen kisebb, mint a nyugati országrészen találhatóé.

Legtöbb erdővédelmi probléma a Kiskunhalas—Harkakötöny—Soltvadkert térségben jelentkezik, a Duna-Tisza közének középső részén. Ettől délre (Ásotthalom) és északra is (Kerekegyháza), fokozatosan javul a kép, az állományok egészségesebbek, ellenállóbbak.

Életkor szerint csoportosítva az állományokat, három korosztályt célszerű elkülöníteni:

1. tisztítás előtti fiatalosok — itt az *aszály* és a fenyőilonca károsítása jelentős;
2. első tisztítástól a gyérités befejezéséig — itt a legnagyobb a *szukárosítás* és a *fehértoltos* fenyőormányos kártétele;
3. idős állományok — itt a *gyökérrontó* *tapló* okozza a legtöbb gondot.

A fő károsító-csoportok közül kiragadva az erdei- és feketefenyő kérge alatt élő *szú-* és *ormányos* fajokat, utalni szeretnék a „kártételi veszélyhelyzet” fogalmára. Az egyes rovarpopulációk időnként olyan mértékben felszaporodnak, hogy lehetővé válik robbanásszerű tömegszaporodásuk, ami egy vegetáción belül létrehozza az ún. *ökonómiai kártételi szintet*.

A fenyvesek tisztításakor négy olyan tényezővel kell számolnunk, ami a kártételi veszélyhelyzetet segíti elő:

1. a kitermelt fa — függetlenül attól, hogy gallyazott, vagy gallyazatlan állapotban, illetve a területen vagy annak szélén, rakatokban marad, minden esetben 100%-osan fertőződik;